

Oljelandet Norge

Oljelandet Norge

- Petroleumsvirksomheten har hatt mye å si for Norge.
- Over 40 års virksomhet har gitt verdier for over 8000 milliarder kroner.
- I 2009 stod petroleumssektoren for 21 prosent av verdiskapningen i landet.

Norsk Oljemuseum ligger i oljehovedstaden Stavanger.

Petroleumsvirksomheten har hatt mye å si for den økonomiske veksten i Norge, og for finansieringen av det norske velferdssamfunnet. Gjennom over 40 års virksomhet har næringen skapt verdier for godt over 8000 milliarder kroner, målt i dagens pengeverdi. I 2009 sto petroleumssektoren for 21 prosent av verdiskapningen i landet. Verdiskapningen er tre ganger høyere enn i landindustrien, og rundt 22 ganger den samlede verdiskapningen i primærnæringene.

Oljelandet Norge

- I tiden etter andre verdenskrig var det få som trodde at det fantes olje og gass langs norskekysten.
- Et gassfunn i Nederland medførte imidlertid at flere mente at det kunne finnes tilsvarende ressurser i Nordsjøen.

I 1958 slo konvensjonen om kontinentalsokkelen fast at kyststater hadde enerett til utforskning og utnyttelse av naturforekomstene på sjøbunnen og i undergrunnen av kontinentalsokkelen.

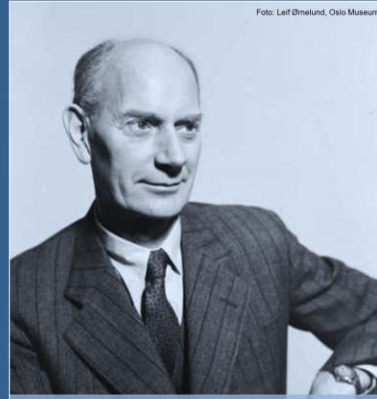
I tiden etter andre verdenskrig var det få som hadde tro på at det fantes olje og gass langs norskekysten. Imidlertid medførte et gassfunn i Nederland på 1950-tallet at flere mente at det også kunne tenkes at det fantes tilsvarende ressurser i Nordsjøen. Den geologisk ekspertisen i Norge var imidlertid negativ til eventuelle olje- og gassforekomster.

Konvensjonen om kontinentalsokkelen fra 1958 hadde slått fast at kyststater hadde enerett til utforskning og utnyttelse av naturforekomstene på sjøbunnen og i undergrunnen på kontinentalsokkelen. Dette medførte at Norge var eier av store havområder med tilhørende fiskeressurser. Ennå visste ingen om det fantes olje og gass langs norskekysten, men flere utenlandske oljeselskaper fattet interesse og ønsket å utforske områdene.

Oljelandet Norge

- I 1962 søkte Phillips Petroleum om å få lov til å lete etter olje på norsk sokkel.
- Året etter proklamerte regjeringen norsk suverenitet over den norske kontinentalsokkelen.
- Regjeringen mente at dersom områdene skulle åpnes for leting, måtte flere selskaper delta.

Selskapene kunne få lov til foreta undersøkelser, men de fikk ikke tillatelse til å bore etter olje.

Einar Gerhardsen var norsk statsminister i store deler av etterkrigstiden. Perioden 1945-1965 kalles ofte for Gerhardsen-epoken i norsk politikk.

I 1962 søkte Phillips Petroleum, som det første av flere oljeselskaper, om å lete etter olje i Nordsjøen. Det amerikanske selskapet ønsket eksklusive rettigheter til å lete etter olje på norsk sokkel, og tilbydde myndighetene 160 000 dollar per måned. Regjeringen Gerhardsen ønsket ikke å overlate leterettighetene til kun et selskap, men ønsket i stedet at flere selskaper skulle delta. Året etter proklamerte regjeringen Norges suverenitet over den norske kontinentalsokkelen. Det ble vedtatt en ny lov som fastslo at staten var grunneier, og at det bare var Kongen gjennom regjeringen som kunne gi tillatelse til leting og utvinning. Selskapene kunne foreta undersøkelser, men de fikk ikke tillatelse til å bore.

Oljelandet Norge

- I 1965 ble oljeselskaper tildelt områder som de kunne undersøke, bore og utvinne olje i.
- Den første letebrønnen som ble boret var uten olje.
- Esso og Phillips gjorde olje- og gassfunn, men disse ble ikke vurdert som drivverdige.

Mot slutten av 1960-årene hadde oljeselskapene boret til sammen 37 oljebrønner uten interessante funn.

Norge hadde proklamert suverenitet over store havområder, men ennå gjenstod en del sentrale avklaringer angående deling av kontinentalsokkelen. I avtaler inngått i 1965 mellom Norge, Danmark, Storbritannia, Tyskland og Nederland ble man enige om å dele kontinentalsokkelen etter midtlinjeprinsippet. Midtlinjeprinsippet innebar at man delte havområder som lå mellom landene.

Samme år ble det utdelt konsesjoner og utvinningstillatelser til oljeselskaper. Med det kunne selskapene undersøke, bore og utvinne olje i det området de ble tildelt. I 1966 ble den første letebrønnen boret. Det ble ikke gjort oljefunn, men det viste seg at berggrunnen i området inneholdt de riktige bergartene. Et år senere gjorde Esso et oljefunn som i første omgang ikke ble betraktet som kommersielt interessant. I 1968 gjorde Phillips på sin side et gassfunn, men heller ikke dette ble vurdert som drivverdig. I det 1960-årene gikk mot slutten hadde oljeselskapene boret til sammen 37 oljebrønner uten å gjøre særlig interessante funn. Troen og optimismen var i ferd med å forsvinne, mange var gav opp, men ennå stod en brønn igjen.

Oljelandet Norge

- Den 25. oktober 1969 gjorde Phillips tidenes største oljefunn til havs i Ekofiskfeltet.
- I de påfølgende årene ble det gjort flere store funn på norsk sokkel.
- Den norske oljeproduksjonen tok til for alvor.
- Gradvis ble norsk olje- og gassvirksomhet flyttet nordover.
- Det ble gitt utvinningstillatelser i Norskehavet og Barentshavet.

Man måtte utvikle ny teknologi som kunne tåle å operere i de værharde områdene. Det ble bygd fraktskip, oljeplattformer og oljerørledninger.

Den 25. oktober 1969, da oljeselskapet Phillips boret på over 3 000 meters dyp, traff man endelig på olje i Ekofiskfeltet. Funnet skulle vise seg å være det største som noensinne var gjort til havs, og utgjorde med det starten på det norske oljeeventyret. Produksjonen fra feltet tok til i 1971, og i de påfølgende årene ble det gjort flere nye, store funn.

Utover 1970-tallet startet oljeproduksjonen for alvor. I 1974 ble Statfjord-feltet, det største oljefeltet i Nordsjøen, funnet. Med Statfjord var Norge for første gang selv ansvarlig for å pumpe opp olje og gass. At den norske oljen lå på havbunnen i værharde områder, gjorde at man måtte utvikle teknologi og kunnskap for å løse mange utfordringer. Ikke bare skulle man bore seg ned til oljen. Den skulle også tas opp og fraktes til land. Det var derfor nødvendig at man hadde oljeplattformer og fraktskip som kunne løse disse oppgavene på en effektiv og sikker måte. Norske bedrifter bygde fraktskip og oljeplattformer i betong. Senere gikk man over til å sende oljen gjennom store rør på havbunnen da oljerørledningen Norpipe stod ferdig. Med tiden kom det et stort nett av faste installasjoner, laget for å transportere olje og gass fra norsk sokkel til kjøpere i Europa.

Fram til 1980 var det Nordsjøen som var åsted for norsk oljeutvinning. Nå ble det imidlertid gitt utvinningstillatelse også i Norskehavet, og med tiden ble det oppdaget flere nye felt var velegnet for olje- og gassvirksomhet. Gradvis ble virksomheten flyttet nordover til også å gjelde Barentshavet.

Foto: Ekofisk

Oljelandet Norge

- Norske politikere la føringer for oljepolitikken.
- Olje- og gassressursene skulle utnyttes til fellesskapets beste og skape et bedre samfunn.
- Man opprettet det statlige oljeselskapet Statoil.

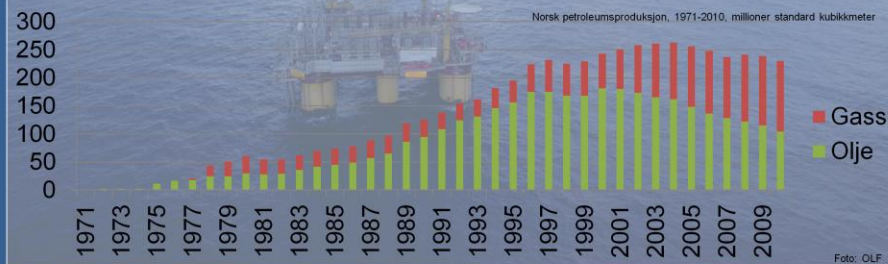
Av alle nye utvinningstillatelser skulle staten eie minst 50 prosent.

Norske politikere la tidlig klare føringer for oljepolitikken. Man ønsket at olje- og gassressursene skulle unyttes til folkets beste. Oljepengene skulle gi et kvalitativt bedre samfunn; Norge skulle bli et bedre land å leve i. Staten skulle bestemme hvor mye olje som skulle produseres hvert år og hva oljepengene skulle brukes til. Petroleumsfunnene skulle utnyttes slik at Norge ble selvforsynt med råolje, samtidig som det skulle utvikles ny næringsvirksomhet med utgangspunkt i petroleum. Det ble også vektlagt at ny oljeindustri skulle ta hensyn til natur- og miljøvern. Som vi har sett, ble det allerede i 1963 gjort klart at staten var grunneier til alle ressursene på norsk sokkel. I 1972 ble det statlige oljeselskapet Statoil opprettet. Det handlet om å bygge opp norsk kunnskap og ekspertise slik at nordmennene i størst mulig grad kunne stå for virksomheten selv. Av alle nye utvinningstillatelser skulle staten eie minst 50 prosent, og dermed ble Statoil en konsesjonsvinner blant oljeselskapene. Statoil og det nyopprettede oljedirektoratet skulle ha hovedsete i Stavanger, som således ble å regne som landets oljehovedstad.

Oljelandet Norge

- Norge er i dag en av verdens største eksportører av olje og gass.
- På norsk sokkel finnes det 63 felt som produserer olje og 51 felt som produserer gass.
- Oljeproduksjonen nådde toppen i år 2000, og har siden sunket.
- Produksjonen av gass har mer enn doblet seg siden tusenårsskiftet.

Norge er i dag en av verdens største eksportører av olje og gass. Per dato (2011) finnes det 63 felt hvor det produseres olje, mens det er 51 felt som produserer gass. De fleste felt som produserer gass produserer også olje. Oljeproduksjonen nådde toppen i år 2000, og har siden sunket. I dag produseres Norge om lag 3 millioner fat olje hver dag. Motsatt er det for gassproduksjonen som har mer enn doblet seg siden tusenårsskiftet. Gassen spiller dermed en viktigere rolle idet den utgjør en stadig større del av norsk petroleumsproduksjon.

Vedrørende diagrammet: Gass omfatter i denne framstillingen også NGL og naturgasskondensat, i denne sammenhengen to i relativt små mengder. Tallene er i millioner standard kubikkmeter.

Oljelandet Norge

Det norske gasstransportsystemet er et nettverk av rørledninger som til sammen har en lengde på 8 000 kilometer.

Norskprodusert gass dekker om lag 20 prosent av det europeiske forbruket.

Gassen eksporteres til alle store land i Vest-Europa, deriblant Tyskland, Frankrike, Storbritannia og Belgia.

Illustrasjon: Norske gassrørledninger. I følge Oljedirektoratet omfatter det norske gasstransportsystemet et nettverk av rørledninger med en lengde på om lag 8 000 kilometer, omtrent det samme som avstanden fra Oslo til Beijing.

Norsk gass utgjør en viktig del av europeisk energiforsyning. Gassen eksporteres til alle store land i Vest-Europa, i særlig grad Tyskland, Frankrike, Belgia, og Storbritannia. Norskprodusert gass dekker om lag 20 prosent av de europeiske gassforbruket.

Illustrasjonen er hentet fra Oljedirektoratet (31.08.2011).

Oljelandet Norge

- I 1990 ble Oljefondet opprettet.
- Oljefondet har som formål å forvalte formuen som kommer fra norsk petroleumsvirksomhet.
- Fondet skal sørge for å sikre framtidige pensjonsutbetalinger.

I juni 2011 ble Oljefondet vurdert til å være det største statsfondet i verden. Fondet hadde da en verdi av 3 100 milliarder kroner.

Rent formelt heter det Statens pensjonsfond – Utland, men vi omtaler det oftest som Oljefondet. Fondet ble opprettet i 1990 under daværende statsminister Jan P. Syse, og hadde da som nå som formål å forvalte den formuen som kom fra norsk petroleumsvirksomhet. Første innskudd i fondet ble gjort i 1996, og siden den gang har verdien steget til 3 100 milliarder kroner, eller sagt med andre ord: Over en halv million kroner per nordmann. I juni 2011 ble fondet vurdert til å være det største statsfondet i verden. Finansdepartementet har anslått at fondet vil doble sin verdi innen 2020.

Som navnet tilsier skal fondet sørge for å sikre pensjonsutbetalinger i framtiden. Man vet at pensjonsutgiftene vil øke sterkt i løpet av de neste tiårene, og det er derfor vurdert som nødvendig å bygge opp store fond for å sikre utbetalingene og å forhindre at det blir lagt for store byrder på kommende generasjoner. Samtidig vurderes det også slik at olje- og gassinntektene ikke bare tilhører de av oss som lever nå. Petroleumsvirksomheten er en arv vi har fått som skal føres videre til de som kommer etter oss.

Oljelandet Norge

- Oljepengene plasseres i utenlandske eiendeler som aksjer, obligasjoner og eiendom.
- Det er Norges Bank som står for forvaltningen av Oljefondet.

Oljefondet skal ikke investere i selskaper som produserer tobakk. Fondet skal heller ikke investere i selskaper som bidrar til korrupsjon, miljøskade eller som krenker menneskerettighetene.

Det er staten som bestemmer hvor store deler av oljefondet som skal plasseres i eiendeler som aksjer, obligasjoner, andre rentebærende verdipapirer og eiendom. Forvaltningen blir gjort av Norges Bank på vegne av Finansdepartementet. Ved å investere i utlandet, mener man å forhindre at norsk økonomi overoppheves. Investeringene i utlandet spres, for på denne måten mener man å minske risikoen for tap og å sikre høyest mulig avkastning. Det finnes etiske retningslinjer som skal følges med tanke på oljefondets utenlandske investeringer. Det skal ikke investeres i selskaper som produserer våpen som bryter med internasjonale, humanitære prinsipper. Likeledes skal det ikke satses på selskaper som produserer tobakk, som bidrar til korrupsjon, miljøskade eller som krenker menneskerettighetene. Det er opprettet et eget etikkråd som skal gi råd om hvilke selskaper man ikke bør investere i.

Bilder: Til venstre ser vi bilder fra en demonstrasjon for oppheving av Gaza-blokaden i 2010. Til høyre ser vi Oljefondets leder, Yngve Slyngstad.

Oljelandet Norge

- Hvert år kan norske politikere bruke av fondets avkastning.
- Handlingsregelen sier at man kan bruke 4 prosent av det fondet er verdt ved årets begynnelse.

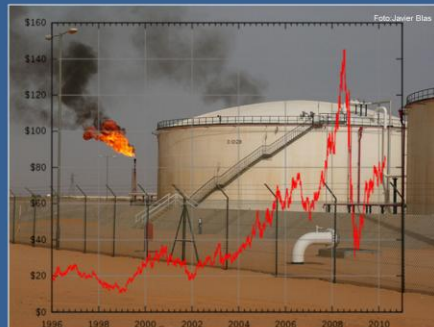
Norske regjeringer har som regel brukt mer enn 4 prosent av fondets verdi.

Noe av Oljefondet kan likevel brukes. Den såkalte handlingsregelen sier at man kan bruke av fondets avkastning, nærmere bestemt 4 prosent av det fondet er verdt ved årets begynnelse. Dersom man holder seg til denne regelen, samt at avkastningen blir like høy som forventet, vil ikke det årlige forbruket gjøre at kapitalen i fondet blir mindre. Og så lenge det produseres olje og gass på norsk sokkel, vil fondet øke. For når det tilføres ny kapital til fondet, vil det også bidra til økt avkastning. Således vil 4 prosent av fondet utgjøre en stadig større pengesum.

Oljefondets avkastning skal i prinsippet sørge for at statsbudsjettet går i balanse. Det har likevel vist seg vanskelig å holde seg innenfor handlingsregelen. Skiftende regjeringer har stadig brukt mer enn fire prosent av fondet. I 2007 kunne daværende finansminister Kristin Halvorsen legge fram et revidert budsjett som baserte seg på å bruke mindre oljepenger enn handlingsregelen, men allerede året etter måtte pengestrømmen økes betydelig som en følge av den internasjonale finanskrisen.

Oljelandet Norge

- Norsk økonomi er svært avhengig av olje- og gassinntektene.
- Om lag en firedel av landets verdiskapning kommer fra petroleumsvirksomheten.
- Avhengigheten kan gjøre oss sårbare ovenfor endringer i prisen på gass og olje.

Norsk økonomi er i stor grad avhengig av olje og gass. Inntektene fra petroleumsvirksomheten utgjør om lag en firedel av landets nasjonalprodukt (BNP*). Olje og gass har derfor gitt oss et økonomisk spillerom som de færreste land kan vise til. Likevel er det også en kjensgjerning at avhengigheten av petroleumsinntekter kan gjøre oss sårbare.

Prisen på olje og gass er ikke statisk eller fast definert. Prisen går opp og ned som en følge av internasjonale konjunkturer, politiske hendelser, krig og ufred eller naturkatastrofer. Det er derfor vanskelig å forutsi hvilket nivå oljeprisen vil ligge på, noe som blant annet kan medføre problemer når regjeringen skal legge fram sitt forslag til statsbudsjett. Budsjetterer man med for høye oljepriser, vil budsjettet gå i underskudd. Motsatt blir det dersom oljeprisen blir høyere enn forventet. Som en illustrasjon kan vi vise til at oljeprisen steg kraftig i første halvår av 2008 og nådde en pris på 145 dollar per fat (1 fat = 159 liter). Et halvt år senere var prisen sunket til under 40 dollar per fat.

* Bruttonasjonalproduktet (BNP) viser verdien av alt som skapes og produseres i et land, enten det dreier seg om varer eller tjenester fra det private, offentlige eller frivillige.

Oljelandet Norge

- Man antar at om lag to tredeler av oljereservene på norsk sokkel er tatt ut.
- Sommeren 2011 ble det gjort et stort funn i Nordsjøen.
- Norskehavet og Barentshavet er mindre utforsket, og man forventer at det vil bli gjort flere store funn der.

Oljeboring i Lofoten og Vesterålen er omstridt fordi områdene blir betraktet som særlig miljøfølsomme.

Anslag fra første halvår av 2011 viste at av de opprinnelige totale norske oljereservene på om lag 26,7 milliarder fat, var omtrent 19 milliarder fat allerede tatt ut. Nordsjøen ble betraktet som et såkalt modent område hvor det var lave forventninger til nye, store funn. Imidlertid ble det gjort flere funn i 2011, hvor ett var særlig stort. Til sammen regnet man med at funnet utgjorde mellom 500 og 1 200 millioner fat utvinnbar olje, noe som medførte at det var blant de ti største funnene på norsk sokkel noensinne. Sånn sett kan man legge de nye funnene til tidligere anslag, og dermed øker de norske oljereservene.

Norskehavet og Barentshavet er mindre utforsket, og her er forventningene om store funn større. Lofoten og Vesterålen blir på sin side betraktet som mer miljøfølsomme enn mange av områdene lenger sør, og debatten omkring en eventuell petroleumsvirksomhet i disse områdene viser at det vil stilles strenge krav til at virksomheten ikke skal skade miljøet. Etter det store oljefunnet i Nordsjøen i sommeren 2011, mener mange at argumentasjonen for oljeboring i Lofoten og Vesterålen er svekket. Tilhengere av oljeboring mener på sin side at man må åpne for nye områder.

Oljelandet Norge

- Om lag 30 prosent av alle CO₂-utslipp i Norge er knyttet til produksjon av olje og gass.
- Norsk petroleumsindustri er likevel mer miljøvennlig enn tilsvarende produksjon i mange andre land.
- Forbruk av olje og gass fører til store CO₂-utslipp.

Noen mener at det er bedre at Norge forsyner verden med olje og gass enn at denne erstattes av mer forurensende kull.

Petroleumsindustrien på norsk sokkel står for en betydelig andel av CO₂-utslippene i landet vårt. Om lag 30 prosent av alle CO₂-utslipp i Norge er knyttet til olje- og gassproduksjon. Likevel skal det påpekes at norsk petroleumsindustri er relativt miljøvennlig dersom vi sammenligner den med tilsvarende produksjon i andre land. For hvert produserte fat olje i Norge er utslippene 7,8 kilo CO₂. Gjennomsnittet for hele verden var på 19 kilo CO₂ per fat olje.

Organisasjonen Framtiden i våre hender påpeker at utslippene fra utvinning kun utgjør to prosent av de totale utslippene fra norsk olje og gass. Resten, altså 98 prosent av utslippene, skjer ved at olje og gass forbrukes - for en stor del i andre land. Deres analyser viser at siden oljealderen tok til for vel førti år siden, har rundt 14 milliarder tonn CO₂ blitt sluppet ut som en følge av produksjon og sluttforbruk av petroleum fra norsk sokkel. Organisasjonen hevder videre at 2 prosent av verdens utslipp stammer fra norsk petroleumsproduksjon, samt at vårt lands befolkning bare utgjør 0,7 promille av jordens populasjon. Sånn sett, påpeker Framtiden i våre hender, at hver nordmann står for 30 ganger mer CO₂-utslipp enn verdensgjennomsnittet. På den annen side er det flere som hevder at det er bedre at Norge forsyner verden med olje og gass enn at denne erstattes av mer forurensende kull.

Oljelandet Norge

Bilde:	Lenke:	Rettligheter:
Forside	http://www.flickr.com/photos/ofhorpe/4426459249/sizes/l/in/photostream/	http://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.0/
Forside	http://www.flickr.com/photos/janchr/5390986167/sizes/l/in/photostream/	http://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.0/
Kart	http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/4d/Europe_location_NOR.png?uselangenb	http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Europe_location_NOR.png?uselangenb
Gerhardsen	http://digialtmuseum.no/things/portrett-mann-staatsminister-br/OMU/OB_%C3%9850/1843/image/52427	http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/no/
Ekofisk	http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ekofisk_complex.jpg?uselang=nn	http://en.wikipedia.org/wiki/nn:GNU_Free_Documentation_License
Oljemuseum	http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Oljemuseum_2.jpg?uselang=no	http://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.5/deed.no
Åsgård	http://www.flickr.com/photos/ofhorpe/4250755466/in/set-72157623026400779/	http://creativecommons.org/licenses/by-nd/2.0/deed.en
Ponger	http://www.flickr.com/photos/horgesbank/4641580072/sizes/l/in/set-72157624015065859/	http://creativecommons.org/licenses/by-nd/2.0/
Demonstrasjon	http://www.flickr.com/photos/rodtnt/4672085843/	http://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.0/deed.en
Oljefondet	http://www.flickr.com/photos/horgesbank/4638720292/sizes/2/in/set-72157624008769275/	http://creativecommons.org/licenses/by-nd/2.0/
Oljepris	http://en.wikipedia.org/wiki/File:El_Saharara_oil_field_Libya.jpg	http://en.wikipedia.org/wiki/en:GNU_Free_Documentation_License
Kart	http://www.npd.no/no/	http://www.npd.no/no/
Tankskip	http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/0a/Tankskip_Kalundborg_15-07-2007.jpg	http://en.wikipedia.org/wiki/en:public_domain
Regjering	http://www.regjeringen.no/bid/arkiv/staatsministerens kontor/staatsminister_jens_stolteberg/bilde-av-staatsminister-her?cid=87891	http://www.regjeringen.no/bid/arkiv/staatsministerens kontor/staatsminister_jens_stolteberg/bilde-av-staatsminister-her?cid=87891
Rerledninger	http://www.npd.no/Global/Norsk/3-Publikasjoner/Faktahefter/Fakta2011/Figurar/Kapittel-07/Fig-7-2.pdf	http://www.npd.no/no/
Oseberg	http://www.flickr.com/photos/ofhorpe/4250431367/sizes/z/in/set-72157623026400779/	http://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.0/